

LETNA NAROČNINA ILUSTR. GLASNIKA
KRON 8[—], ZA DIJAKE KRON 6[—]; POSA-
MEZNE ŠTEVILKE 20 VINARJEV :: LETNA
NAROČNINA ZA NEMČIJO KRON 10[—], ZA
DRUGE DRŽAVE IN AMERIKO KRON 13[—]

SLIKE IN DOPISI SE POŠILJAJO NA URED-
NIŠTVO ILUSTRIRANEGA GLASNIKA, KATO-
LIŠKA TISKARNA. ::: NAROČNINA, REKLA-
MACIJE IN INSERATI NA UPRAVNIŠTVO
LISTA, KATOLIŠKA TISKARNA V LJUBLJANI

LETNIK 2. * 3. AVGUSTA 1916 - IZHAJA VSAK ČETRTEK * ŠTEV. 49

Vojska po azijskih krajih.

Turška vojaška karavana v Siriji.

Ker so azijske in afriške pokrajine še dandanes povečini slabo opremljene z železnicami in splošno dobrimi cestami, je naravno, da se mora tudi vojna uprava turške države posluževati v svrhu vojno-predmetnih transportov često tudi velblodov, kakor se jih poslužujejo ondotni trgovski krogi. Z ozirom na puščavske kraje je ta žival velikega pomena, ker se zadovolji tudi z najslabšo rastlinsko hrano. — Jezdni velblodi napravijo do 140 km na dan, obloženi s tovorom 150—200 kg pa povprečno po 35 km.

Vojaki po maršu ⦿ *Razdejavanje Gorice* ⦿ *Goriški zlatomašnik* ⦿ *Vojaški spomenik na tolminskem* ⦿ *Odlikovanje tolminskega župana in njegove hčerke* ⦿ *Razni generali*

Slike z bojišča.

XVII.

Čudno ujetništvo.

Spisal Stanko Bor.

Prav težke in temne sanje je sanjal Jesenov Janez: da leži na prostranem polju sam, okoli njega udarjajo sovražne granate ena za drugo, vedno pogosteje, vedno bližje, vedno strašneje; pa se ne more premakniti z mesta, odpovedale so mu noge, zamrli so mu udje in sklepi.

Tako težke in temne so bile te sanje, da se je Janez ves potil in nemirno premikal na trdem ležišču in odprl oči.

Pač je odprl oči, ali da bi se že zavedel in popolnoma prebudil, ni bilo videti, ker je topo zrl na desko, ki jo je zagledal nad seboj. In okoli njega v bližini je res udarjalo in razsajalo s truščem in pokanjem in brnenjem — torej je še zmeraj sanjal! . . .

Obrnil je pogled od tiste deske nad seboj in pogledal okoli sebe: ležal je v neki luknji, ki je bila tako ozka, da se je mogel komaj okreniti v njej z ene strani na drugo, ki je bila tako nizka, da bi ne mogel sedeti v njej: potipal je pod sebe z roko: ležal je na kamenju.

Zaprli je zopet oči in si skušal siloma dopovedati, da še zmeraj sanja. Ali spoznanje je prihajalo temno in grozeče. Prav blizu je udarilo, drobci so padli na desko, pod katero je ležal — hitro je odprl oči in hotel imeti gotovosti. Okrenil se je malo na levo in pogledal ven.

Neprijetna resnica: res je na bojnem polju. Sicer končno to le ni taka nesreča, da bi si človek delal zaradi nje sive lase, ali če se človek prebudi iz temnih sanj in vidi, da je resnica, kar je sanjal, ga vendar neprijetno dirne.

Pa kako je le prišel v to luknjo?

Prisluškovalno stražo je imel ves popoldan in vse v noč, prejšnjo noč tudi ni zatisnil oči, pa je bil tako izmučen, da ga je premagalo. Že podnevu je izvohal to luknjo, ta miren kotiček, ki leži čisto ob zidu porušene hiše; nekdo je pristavil par desk do zida, nametal na deske kamena — ali so ga nametale granate — prav prijetno zavetišče in kar je glavno: kolikor toliko varno vsaj pred šrapneli. In ko se je vrnil s prisluškovalne straže, se je potuhnil v rojni vrsti, kjer je bilo kritje sestreljeno, in se tiho splazil do sem, zlezal skozi to malo odprtino v luknjo in mirno zaspal.

Spal je torej vso noč in še tretjino belega dneva.

Ali kje so tovariši?

Vtaknil je glavo čisto ven skozi tisto odprtino in pogledal najprvo na mesto, kjer je bila včeraj njihova rojna vrsta. Nikogar ni tam. Počasi in napeto je motril bojišče in ga požiral z očmi, samo da bi koga opazil.

Hipoma ga je oblil vroč pot, pri srcu ga je stisnilo, oči je nehote zaprl, samo da ne bi več videl tistega, kar je zagledal. In niti ganiti se ni mogel, tako ga je prevzelo, kar je videl.

Kakih trideset korakov izza njega so ležale številne postave v dobro poznanih rjavkastih uniformah: v vsaki večji jami, izkopani od granate, jih je ležalo po pet, šest, v manjših jamah po dva, tri. Živah-

no so delali s svojimi lopaticami prsobrane in razširjali jame na desno in levo, da jih sklenejo s sosednimi in tako počasi naredo strelni jarek.

Janez ni zopet odprl oči, ker bi mu pogled preveč zmedel misli.

Eno je bilo sedaj gotovo: bolje bi bilo, da bi še spal in sanjal stokrat temnejše sanje nego prej, samo da bi ne bilo te strašne gotovosti: . . .

Pritisnil je glavo na trd kamen in se ni ganil. Od prvega presenečenja in strahu se ni mogel ganiti, k temu se je hipoma še pridružila zavest, da se bo kateri tistih spredaj ozrl in videl za svojim hrbtom sovražnika . . .

Gomazelo mu je po hrbtu, pametne misli ni mogel zbrati, na konec ali rešitev iz tega položaja se ni upal misliti.

Položaj je bil strašen. Počasi, previdno in oprezno je potegnil glavo nazaj v luknjo in zopet zaprl oči, roke so mu omahnile onemogle, pri srcu mu je bilo tesno in pekoče, da bi zaplakal od usmiljenja do samega sebe in jeze do samega sebe. Zakaj eno mu je postalo jasno: včeraj že se je govorilo, da bodo v noči izmenjeni, on pa je legel spat brez ozira na to. In v noči so bili izmenjeni, prišel je drug bataljon sem, pa je bil še v tej noči potisnjen nazaj, ali so pa bili že njegovi sami potisnjeni nazaj pred izmeno. On pa je med tem spal, spal mirno spanje ko doma na dišečem senu. Seveda, kdo bi ga vzbudil in opozoril na nevarnost, če pa nihče ni vedel, kje je, kaj je z njim. Morda mislijo sedaj, prav gotovo mislijo, da je padel . . .

Odprl je oči in jih vpri na desko nad seboj. Oči so ostale suhe, ali v grlu ga je tiščalo. Tolike mesece se je bojeval, tolke

k licu in sprožil? Ti Lahi tu, vrag naj zna, kaki so! Morda so pošteni ljudje, kmetje ko on, ki so šli na vojno, ker so morali iti, in zato vedo ceniti človeško življenje: morda so pa ko tisti zidarji, ki so zidali po domači okolici, ki privlečejo za vsako malenkost nož na dan in hočejo krvi. Vrag naj zna, kaki so tile tu, in ako so druge vrste, se ne bo nobeden bahal, da je ustrelil ali zabodel sovražnega vojaka ko zajca.

Vendar, Janez, samo dvoje je mogoče: ali se jim naznaniš in te ujamejo, ali te ubije lastna granata. V drugem slučaju boš obležal pokopan pod to desko in kameni, svet ne bo zvedel nikdar, na katerem kosčku te razrvane in s krvo prepojene zemlje ležiš, nihče ne bo mogel poročati materi, kako si padel . . .

Uboga mati! Ko bi vedela, v kakem položaju je sedaj! Ko bi vedela . . . Morda ji pride ravno danes njegovo zadnje pismo v roke; do solz ga bo vesela in bo hvallila Boga, da ji je naklonil toliko dobroto in da gre sinu še vedno dobro in je še vedno živ in zdrav. In praznik bo v njenem srcu, praznik veselja in tihega upanja . . . Medtem leži on v tej zagati, iz katere ni pametnega izhoda; morda že piše kateri njegovih tovarišev domov vest: Ni se vrnil! . . .

Težka je smrt med tovariši, ali vendar je stokrat lažja ko tako . . . Vidijo te, ko padeš; priskoči eden ali drugi; pridejo sanitejci; veš, da te bodo pokopali in ti želeli večni mir . . . Sedaj piše računski podčastnik izgube iz zadnjega boja; pod njegovo ime bo hladnokrvno zapisal: Pogrešan. Pogrešan — ker ga ni nikdo videl mrtvega; pogrešan — bodo tolažili mater, ni čisto izključeno, da ni ujet, morda se

po vojni vrne; pogrešan — zgrozila se bo uboga mati. Temne noči brez spanja in v drgetajočem strahu in skrbi polnem nemiru se bodo zgriinjale nad njo vse do časa, ko bo morala zvedeti resnico . . .

Sunkoma je Janez potisnil glavo skozi odprtino in pogledal na sovražnike.

Zrl je napeto, kako so delali; čul je, kako je viki-

nil tuintam eden na drugega; videl je, kako so nestrpni in mrzličavi — prav nobeno čudo pri takem ognju.

Janez ni imel moči vstati in se jim vdati; zakaj siloma je moral neprestano misliti, da se bo zgodilo nekaj strašnega z njim, če vstane in se jim naznani.

Počasi in previdno se je potegnil zopet nazaj in obležal nepremično.

Drgetaje je začel tipati po žepih, izvlekel rožni venec, se pokrižal, poljubil križec na rožnem vencu in začel moliti žalostni del. Tako ni Janez še nikdar molil.

In drgetanje je počasi izginjalo iz njegovih udov. In čim dalje je molil, tem bolj goreče je molil . . .

Po maršu: Vojaki čistijo obleko.

nevarnosti prestal — sedaj mu grozi, da pade od lastne granate. Sipalo bo naše topništvo na to mesto, ne bo kvadratnega metra, kjer ne bo padla vsaj ena granata.

Ali pa . . . ali pa, Janez Jesen, ne obupuj! Ujamejo te in povedejo s seboj . . .

Zopet je zaprl oči in premislil to možnost.

Ali kdo ve, če bi šlo tako gladko. Če, recimo, sedaj izleze iz luknje in zavpije tistim Lahom, ki delajo: »Čujete, Lahi, vdam se, ker se moram vdati! Zaspal sem tu, preko mene ste šli, nimam drugega izhoda, ko da se vam vdam! — če jim tako reče, kdo ga bo razumel? Ali ne bi lahko eden v prvi osuplosti, da se nahaja za njihovim hrbtom sovražnik, pritisnil puško

Ko je odmolil žalostni del, je zopet poljubil križec na rožnem vencu. Nato si je zakril oči in premislil vse svoje življenje do slednje podrobnosti — časa je imel dovolj.

In še nikdar ni Janez pri nobeni spovedi molil tako skesano in goreče očitne spovedi in obudil kesanja nad svojimi grehi ko tedaj.

In ko je bil gotov, je bil čudovito pomirjen. Mirno in odločno se je zazrl na desko nad seboj in se hotel zamisliti na smrt.

Ali ni mogel. Tako pretemna, preznana, pretajinstvena da se kar ni mogel sprijazniti z njo. Tako pomirjenega in potolaženega se je čutil po molitvi, da je prav v dnu srca vzklikala iskrica upanja.

In to bi bilo, če bi naši napadli...

Pa zakaj ne bi sedaj napadli, če so dosedaj vselej napadli in zopet oteli to postojanko? Pred par dnevi je bil sam zraven, ko so napadli in zavzeli to postojanko. Že parkrat je menjal ta odsek svojega gospodarja. In če se je dosedaj vselej izplačalo, zakaj bi se ravno sedaj ne?

Če bi napadli...

Stoinkrat je že mislil v težkih bojih: če bi prišel iz tega zdrav nazaj, kako bi bil hvaležen Bogu, kako vse drugo življenje bi živel potem, kako vse lepše bi bilo življenje potem — ali nikdar tako kakor tedaj. Kakor mavrica po nevihti se je budilo v njem; kakor da gleda prvič v svojem življenju jutranjo zarjo v vsej njeni prelestni lepoti, se je budilo upanje v njem.

Da bi napadli...

Te misli se je Janez trdo oklenil. In na lahnih perotih cvetočega upanja ga je vedla ta misel v nikdar zabljeni, vedno bolj goreče ljubljeno in vedno bolj spoštovano domačo vas. Do veličin, ki jih morejo zamisliti le sanje, se je dvignila v njegovem srcu že dosedaj, ali danes se je veličina prelesti in ljubezni podvojila.

Hipoma ga je pretreslo, ko da mu je

trajal in trajal, je pomislil, da le ni odkrit in se ne more pogovor sukati okoli njega. Brezslušno se je dvignil in pristavil uho k zidu.

Kar jezil bi se človek, če ima tako lepo priliko neopaženo prisluškovati sovražnemu častniku — tisti, ki največ govori in z zapovedujočim glasom, je gotovo častnik — pa ničesar ne razume.

Počasi se je Janezu vračala zopet mirnost.

Pravzaprav je to res nekaj takega, kar se ne dogodi vsakemu in vsak dan, da bi ležal — neranjen — za sovražnikom hrbtom tik ob sovražnem častniku in prisluškoval njegovim zapovedim — je mislil Janez. Ej, ako se me Bog usmili in pridem do naših, to bodo odpirali oči in usta in ušesa, ko jim bom vse to pripovedoval.

Janez je bil vesel, da se je premagal in ni v prvem brezupu skočil na nože in se udal. Bog ve, morda bi sedaj že res stal pred svetim Petrom, tako se pa veseli življenja in tolaži s pritajenim upanjem.

Samo da bi kmalu napadli, najbolje še to noč. —

Tedaj se je v Janezu naenkrat vzbudil velik glad. Od predvčerajšnjim zvečer še ni ničesar jedel.

Pozorno je pazil, kaj dela sosed onostran zidu, in čakal primerne trenutke. Ali sam pravzaprav ni vedel, kaj je bolj primerno: če tisti sosed govori, ali molči. Nestrpnost in glad je bil prevelik. Z enim sunkom je potisnil tornistro izpod hrbta — in prisluhnil; nič sumljivega ni mogel razbrati od onstran zidu; izvlekel je eno mesno konzervo in jo potežkal v roki. Tako lahka je bila, njegov glad je bil pa tako težak... Planilo mu je v glavo, kaka kazen je razpisana za tistega, ki samovoljno poje konzervo — vseeno mu je bilo; pa naj bi mu stotnijski poveljnik dal stokrat hujšo kazen — samo da bi bil že enkrat pri stotniji. Tovariši sedaj jedo vročo menažo in prigrizujejo kruh — njemu mora zadostovati nesežreta konzerva.

Potegnil je bajonet in ga zapičil v pokrov — potem je prisluhnil; nič sumljivega ni mogel razbrati od onostran zidu; in za vsako zarezo v pokrov je prisluhnil, zakaj škrtanje je bilo glasno.

»Ko bi vedel tale častnik, koga ima za soseda!« je mislil neprestano, ko je slastno jedel nesežreto meso in loj. Kar neka prešernost se ga je polotila pri teh mislih. Ali naenkrat se je prešernost spremenila v trpko razočaranje: ko je zopet posegel v pločevinasto posodico, ni bilo več ničesar v njej; glad je bil pa še vedno velik, skoro še večji ko prej, ker je razdražil želodec. Že je posegel v tornistro, da izvleče drugo konzervo, ko mu je naenkrat padlo v glavo, da ne bodo naši morda že to noč napadli, morda niti prihodnjo noč ne. In kaj bo jedel v tem slučaju jutri in pojutrašnjim? — Odločno je porinil tornistro nazaj pod glavo in hrbet, da ga ne bi skušnjava premagala.

Vse bi bilo še dobro, samo če bi imel sedaj vsaj požirek vode. Tako strašna žeja se je naenkrat vzbudila v njem. In ko je mislil na to žejo, ga je naenkrat prešinila prešerna radost, da bi poskočil od veselja in butil z glavo ob desko nad seboj. Spomnil se je, da ima še par cigaret v žepu. V hipu je izvlekel eno, jo pazljivo premotril od vseh strani in se veselil trenutka, ko bo vlek slasten dim vase. Pritajeno jo je prižgal in puhal dim izpod sebe in med kamenje na levi

od sebe, da ga ne bi tisti častnik zavohal. Skrb je odhitela od njega, zadovoljnost je legala v srce.

Naenkrat je stisnil cigareto v pest, da si je obžgal dlan, in se naredil ko da je mrtev. Začul je, da se nekdo plazi mimo tiste odprtine, skozi katero je prej vtaknil glavo ven. Mravljinici so mu zagomazeli po hrbtu. Ali tisti, ki se je plazil mimo, ga ni zapazil.

Gorica. — Opustošena Nuuska ulica.

»Šment vendar...« je rekel polglasno in odprl oči, »kako sem se prestrašil!« Odprl je pest — škoda je bilo dobre cigarete, ki je ni izpušil do konca.

Pogum se je vzbudil v njegovem srcu. Take prilike ne bo imel nikdar več, da bi gledal, kako delajo in žive sovražniki med seboj, če so sami med seboj in mislijo, da jih nihče ne opazuje. — Previdno je vtaknil glavo skozi odprtino in se zazrl na nje.

Živahno so delali, se glasno razgovarjali med seboj; ko je zažvižgala v zraku naša granata, so se vsi strahoma pritisnili k tlom, umolknili in čakali, kam bo treščila. Potem so zopet začeli mrzlično z delom, ali zopet in zopet je zažvižgala v zraku, in vselej so nehali in čakali — Janez se je moral nehote nasmehniti.

Le naj jih plaše granate, lažje delo bodo imeli naši, ko napadejo. Hm, pravzaprav bo to velika zabava, gledati od strani naskok in čutiti neskončno veselje, da ga bo naskok rešil iz te zagate.

Postalo mu je dolgočasno. Potegnil je glavo nazaj, pritegnil kamen k odprtini, da bi ga mogel skozi njo opaziti samo tisti, ki bi vedel, da je tu, in bi ga iskal.

Vse mogoče misli je hotel zamisliti, ali nobena ni hotela gladko preiti v tek. Zaprl je oči in kmalu trdno zaspal. —

Prebudilo ga je strahovito gromenje, udari, tresenje, bobnenje, rohnenje. Planil je pokonci, ker se ni v prvem hipu zavedel, kje je in kaj se godi z njim, pa je butnil z glavo v desko, da je onemogel omahnil nazaj in mu je zašumelo po glavi ko v omotici.

Tedaj se je domislil vsega in se je stresel od grenkega spoznanja.

Kaj takega Janez še ni doživel. Kakor da se je odprlo peklo okoli njega: zemlja se trese, v zraku ječi in joka in tuli in besni, kameni in drobci granat in

Gorica. — Ulica Morelli.

kdo zasadil nož v srce. Tik na oni strani tega ostanka zidu nekdanje hiše je nekdo izrekel zapovedujočo besedo.

Janez ni trenil z očmi, hipno je premislil, jeli odkrit.

Potem je čul razgovor onostran zidu. Razumel ni ničesar, ali ko je razgovor le

zemlja leti na vse strani in išče žrtev, topovi pokajo tako pogosto ko sicer strojne puške, kar razločevati se ne more vseh detonacij, samo te prav blizu se morejo čuti, prešteti jih ne more. Tu prav blizu, bliže, čisto blizu...

Zategli klici v tujem jeziku v jesensko noč vedno pogostejši; rohlenje topništva vedno besnejše...

Janeza je stisnilo z železno roko okoli srca in mu reklo brezobzirno in

Gorica. — Doljakova hiša v Stolni ulici.

hladno: Tvoja zadnja ura je blizu... Hipno je še vzplamtelo s silo obupa, da si je le sam kriv, da je mogel že med dnevom pomisliti na to, storiti kaj, da uide temu, ali sedaj je prepozno, prepozno...

Ustnice so drhteče šepetale popoln kes nad vsemi grehi, srce je molilo goreče in hotelo prevpiti ves ta hrup in to besnenje in razsajanje smrti in doseči tiste tri v nebesih, katerim so veljale njegove zadnje besede...

»Jezus, Marija, Jožef, stojte mi na strani v zadnjem boju...«

Grozovito je udarilo ob njegovih nogah, siloma mu je hotelo izbiti iz glave slednji sled spomina, dvignil se je malo z glavo in zahlastal po zraku — potem ni nekaj časa prav vedel, kaj se godi z njim, ali je že zadet in se bliža zadnja ura; vse temno mu je bilo pred očmi, v glavi mu je šumelo ko vihar in mu ni dalo prav premisliti, jeli to bližajoča se smrt...

»Jezus... Jezus... Marija... sveti Jožef...« je govoril glasno skozi tisti vihar, ki je hrumul v glavi.

Ko mora mu je ležalo na prsih, ko težko breme na nogah. Posegel je kakor v omotici z roko na prsi, da odvali moro, ali zgrabil je samo krčevito za svoj plašč; hotel je dvigniti noge, da se prepriča, da so še cele, ali niti migniti ni mogel z njima. Zgrabil se je za glavo in jo stisnil in hotel siloma privedi spoznanje, ali vsaj obdržati zavest, ki je hotela s tistim viharjem oditi v noč.

V tistem hipu so nehale, ko da bi odrezal, padati granate okoli njega v ne-

posrednji bližini; kakor skozi meglo je začul divje in hlastno streljanje pušk in strojnih pušk, divji klici »hura« so mu zazveneli na uho.

»Zdaj je prišel trenutek!« je zavpilo nekaj v njem. Ali ni ga prešinilo z veseljem in radostjo kakor je mislil podnevu, nemo in topo je prisluhnil v noč kakor da ga ta naš naskok prav nič ne briga, kakor da se ne gre za njegovo rešitev.

Tako temno in težko je šumelo v njegovi glavi...

— Puške so divje pokale, vsevprek, nemirno in kakor negotovo. Ali klic »hura« ni zamrl ni za hip.

Naenkrat so puške prenehale pokati ko bi odrezal, klic »hura« je hipoma utihnil.

Janez je dvignil glavo in jo nekoliko pomolil ven. Videl je v poltemni noči, kako hite sive sence proti njemu, se optekajo, padajo, pa vedno zopet vstajajo in hite dalje; tam doli, kjer so bili podnevi sovražniki, vstajajo sence, se družijo v gruče in odhajajo nazaj.

»Rešen...« je zaupilo v njem, ali spregovoriti ni mogel. Kakor da se je vlegel ves hrib na njegove noge, ga je tiščalo na njih, in ni se mogel ganiti.

Posegel je z roko do nog — kamenje je ležalo na njih, bile so zasute.

»Pomoč!« je zaklical, ali nikdo ga ni čul, zakaj v tistem hipu so one sence, ki so hitele mimo njega, naenkrat izgubile v jamah od granat in začele hitro streljati.

»Moj Bog,« je pomislil Janez, »sovražnik napada! Če se mu posreči...«

Zgrozil se je pri tej misli. Vgriznil se je v spodnjo ustnico in skušal siloma izvleči noge izpod kamenja.

Ni šlo.

Pri misli, da bi se moglo zopet ponoviti, kar je bilo danes, če vrže sovražnik naše nazaj, je premagal z naporom vihar v glavi in ohranil zavest.

»Pomagajte, ljudje božji, pomagajte... Jaz sem, ljudje božji, Janez Jesen se pišem... Zasulo me je... Ves dan sem tu... Pomagajte... rešite me...«

Ali klici so bili zastonj, pa tudi od naših vojakov ni niti eden odšel nazaj, le streljali so neprestano. Prav od blizu je čul Janez tuintam zapovedujoč glas: »Živo pučaj!« — In zopet: »Ročno bombo baci!« — Potem: »Trči natrag po municijo!« — In zopet in zopet: »Živo pučaj!« — »Dalmatinci, ni koraka natrag!«

Janezu so padali ti zapovedni klici ko mrzli obkladki na razgredo čelo.

»Ne umaknejo se, Dalmatinci so!« si je pripovedoval polglasno in ni hotel dalje klicati na pomoč, zakaj jasno je bilo, da ne bo nobeden, tudi če bi ga čul, prekinil streljanja radi njega.

Šele ko je streljanje ponehaval, je zopet zavpil: »Ljudje božji, Dalmatinci, prosim vas, rešite me... usmilite se me!«

Ni imelo uspeha.

»Zasut sem, ne morem si pomagati! Ljudje božji, Dalmatinci...«

Naenkrat se je dvignila iz ene granatnih jam sloka senca in se plazila k njemu.

»Što je? Si ranjen?«

»Ne vem pravzaprav, če sem ranjen, samo kamenje mi je zasulo noge!«

Dalmatinec je potipal, kje mu je glava in roke, in ga povlekel.

»Ne gre tako! Odkopati mi bo treba noge.«

Dalmatinec je zaklical v tisto smer, odkoder se je priplazil, in kmalu se je plazil tovariš na pomoč.

Poskusila sta še enkrat, če bi ga mogla potegniti ven; ker ni šlo, sta stopila na drugo stran in začela odmetavati kamenje od njegovih nog.

Janez je začutil naenkrat silno hvaležnost do teh dveh neznanih vojakov, ki ga bosta rešila. Čutil je, kako se lajša breme na nogah, in čim lažje je bilo breme, tem topleje mu je bila okoli srca zaradi teh dveh.

Ko sta odvalila debel kamen, je začutil naenkrat ko da mu ne leži nič več na nogah; skrčil ju je — šlo je.

Zlezal je ven in se pretegnil.

»Hvala Bogu in Materi božji!«

Poskušal je vstati, ali noge ga kar niso hotele držati. — In že sta preiskavala Dalmatinca vsak eno nogo, jeli ranjena.

»Boli?« sta spraševala in pritisnila na različnih straneh s trdimi prsti.

»Ne boli!«

Janez je z veseljem spoznal, da ni ranjen. Oprl se je na enega in vstal. Najrajši bi mu pal okoli vratu in ga poljubil.

»Bog vama plačaj!« je rekel in izvlekel iz žepa cigarete in jima ponudil. »Drugega nimam!«

»Ništa, ništa!« je zamrmral eden.

»Nič, nič!« je rekel drugi in se veselo nasmejal.

Prvi je izvlekel Janezovo tornistro in puško ven in je izginil v luknjo, par hipov pozneje je prilezel zopet ven in rekel drugemu: »Dobar je, boljšega ne možemo učiniti gosponu poročniku u ovoju noči!«

In odhitel je in se vrnil z dvema vojakoma, enega je imel Janez takoj za imenovanega poročnika.

»Gdje je?« je vprašal tisti.

»Evo, ovdje!«

Tedaj se je Janez zravnal in rekel: »Gospod poročnik, pokorno naznanjam...«

Gorica. — Uršulinski samostan.

»Si li Janez?« je vprašal začudeno poročnik.

»Da, gospod poročnik!«

»Kako si le prišel sem?«

V Janezu je udarila prijetna struna, ko je začul domačo besedo, ves strah mu je zginil z udov. In vprašal je zapupno: »Ne zamerite, gospod poročnik, kaj ste Slovenec?«

Poročnik se je nasmejal. »Prav lepo od tebe, Janez, da preskrbiš svojemu rojaku lepo kritje!«

In sklonil se je skozi odprtino in posvetil z električno svetilko po luknji, ali tako, da se ni svetloba ven prav nič videla.

Ko je Janez to videl, se je hitro sklonil do odprtine in zaprosil: »Gospod poročnik, pokorno prosim, če bi mi posvetili lase!«

»Zakaj?«

»Bojim se, da so osiveli!«

Poročnik se je nasmejal, tudi Dalmatinci so se smejali.

Ali ko jim je Janez povedal doživljanje današnjega dne, se niso več smejali.

Iv. Ev. Kolavčič,
goriški kanonik-zlatomašnik.

Eden mu je ponudil vode, drugi kos kruha, poročnik ga je potrepal po rami in mu še enkrat zatrdil, da mu niso lasje osiveli.

In tega je bil Janez bolj vesel ko vode in kruha, dasi tudi to oboje ni bilo, kdo ve kako obilno na razpolago.

Vendar je našla.

Spisal J. A. Lejkin. Preložil Vinko.

Osební vlak nikolajevske železnice je bil ravnokar prišel v Petrograd. Z velikim hruščem so se došleci izsipali iz železniške postaje ter se razleteli in razšli na razne strani, vozeč in noseč s sabo cule, blazine, vreče in svežnje, napolnjene s stvarmi, katere so vzeli na pot. Postaja se je izpraznila, nehali so kričati posli in postrežniki, umolknila je žvenketajoča sablja orožnikov; vozniki so odšli brez popotnikov, policijski stražnik je odšel na trg ter si mirno zapalil smotčico. Na hodniku je ostala ena sama debela žena srednjih let. Oblečena je bila v suknen plašč, izpod katerega je gledalo krilo iz rožastega volnenega blaga; na glavi je imela pisan robec, z ogli zadaj zavezanimi, zadaj za pasom pa pisano pentljo.

»Kakšna nesreča!« je rekla žena premissljujoč.

»Kam naj zdaj grem? Kje naj jo iščem? Pomagaj mi, sveta Devica! To je vendar čudno, saj so se vendar vozili z nami

ljudje iz Petrograda; morda bo pa vendarle kdo vedel, kje naj jo iščem. Že petnajst let biva tu v Petrogradu, menda jo vendar kdo pozna. Kaj, ko bi vprašala kakega služabnika?«

Žena se je v zadregi drgnila po nosu. Nato se je obrnila k mestnemu stražniku.

»Ali kaj veste, dragi prijatelj, kje bi tu našla svojo rojakinjo Arefjevno?« je vprašala.

»Arefjevno?« je pobaral stražnik. »Kje pa stanuje?«

»Tu v Petrogradu, prijatelj. Petnajst let je že v Petrogradu in samo lani o Svečnici je prišla v našo vas.«

»Kako si nespametna! V kateri ulici? V kateri hiši? Petrograd ni vas. Tu je mnogo ulic, hiš pa niti ne prešteješ.«

»Ulico sem pa čisto pozabila. Prišla je k nam in mi dala listek, kje naj jo iščem, a jaz sem listek izgubila — to je tisto.«

»Brez naslova, draga moja, bo tu v Petrogradu težko najti tisto Andronovo.«

»Arefjevno, dragi, Feklo Arefjevno. Za kuharico služi tukaj. K nam je prišla samo zato, da bi oženila sina.«

»Kaj pa mi moremo za to. Iti boš morala v urad za naslove in tam vprašati.«

»A kje je tisti urad? Jaz še nikdar nisem bila v Petrogradu.«

»Urad je daleč od tu, zdaj pa sploh ne uradujejo, danes ne zveš ničesar.«

»Povejte mi, dragi prijatelj, kje naj jo iščem... Kam pa naj grem?«

»Petrograd je velik. Kaj bi ti svetoval? Vedeti moraš predmestje,« je rekel stražnik. »Ali ti morda ni rekla, da stanuje na Pesku, ali v Kolomni, ali na Petrogradski ulici? Imamo pa tudi otoke.«

»Na otoku, na otoku...«

»A, otokov imamo mnogo. Imamo Vasiljevskega, Petrovskega, Eleginskega, Krestovskega.«

»Res, da ne vem več. Samo toliko pomnim, da na otoku... Ko prideš, je rekla, s kolodvora, pojdi vedno naravnost po cesti in ko prideš čez pet mostov, potem...«

Stražnik se je zamislil in rekel:

»No, to bo na Vasiljevskem otoku. Veš kaj? Pojdi vedno naprej in povprašaj po Vasiljevskem otoku. Ako imaš jezik, prideš noter do Kijeva. Potem pa, kakor boš sama vedela.«

»Bog vam povrni, dragi prijatelj,« se je zahvalila žena ter šla dol po Nevskem prospektu, izprašujoč ljudi, kam naj gre.

Čez eno uro je šla čez Dvorcev most in se ustavila na nabrežju.

»Ali je tu Vasiljevski otok, prijatelj?« se je obrnila k izvoščku.

»Je,« je odgovoril izvošček, ogledujoč ženo, ter vprašal: »S kmetov, kaj ne?«

»S kmetov, prijatelj. Iz Novgorodska, štirideset vrst od Roždrstva.«

»No, tudi jaz sem iz Novgorodska, ker sem doma iz Čudova... na Volhovi...«

»Tu bi rada našla svojo rojakinjo Arefjevno, Feklo Arefjevno. Tu na Vasiljevskem otoku je za kuharico. Ali ne veste, kje je?«

»V kateri ulici? Tu je mnogo ulic. Morate vendar vedeti, blizu katerega prospekta in čigava je hiša.«

»Vsega tega ne vem, dragi moj. Imela sem od nje listek, a ta listek sem izgubila. Samo toliko je povedala, da ravno tam, kjer sede kameniti psi s človeškimi glavami.«

»Psi s človeškimi glavami? Aha, to je pri umetnostni akademiji, tja moraš iti. Pojdi tu na levo naravnost po nabrežju. Potem prideš tja, kjer so tisti psi, jih boš

že videla. Tako. Tam pa poprašaj v kaki prodajalni. Mogoče, da jo poznajo.«

Žena se je zahvalila in se zopet napotila, ozirajoč se na vse strani. Blizu umetnostne akademije je ustavila nekega priprostega kupca ali rokodelca v kožuhu.

»Kje pa so tukaj kameniti psi s človeškimi glavami, kje pa bi jih našla, prijatelj? Ali bi mi mogli povedati, kje so?« ga je vprašala žena.

»Aha, tisti psi? Kar tukaj na levo, na stopnicah leže,« je odgovoril mož in vprašal: »Zakaj pa poprašuješ?«

Franc Turk

iz Ljubljane, padel na bojišču za domovino v 25. letu.
Počivaj v miru!

Simon Ložar

iz Nadgorice, lani ranjen, 7. aprila 1916 padel v Bukovini.
Lahka ti tuja zemlja!

»Tam moram poiskati rojakinjo. Arefjevna ji pravijo.«

»No, tisti psi ti tega ne povedo, ker so kamniti in ne znajo govoriti. V kateri ulici? V čigavi hiši?«

»Imela sem listek, prijatelj, a sem ga izgubila.«

»No, potem moraš vprašati v kaki mokariji. Tam vedo vse. Ko prideš do

Vojaški spomenik na tolminskem pokopališču.

tistih psov, kreni v ulico na desno in tam najdeš mokarijo.«

Žena je prišla do mokarije ter vprašala:

»Ali ne veste, dragi moji, kje stanuje tukaj kuharica Arefjevna? Fekla Arefjevna... moja rojakinja je in obedve sva iz Novgorodska.«

»Arefjevna? Pri kom pa je? Kako se imenuje njen gospodar?« je vprašal s polradovenim glasom molar.

»Imela sem listek, pa... A za tistega gospoda sem vedno vedela, zdaj pa nanekrat... Slikar je, ka-li?«

»A, slikar? Pojdi tja nasproti k tistile hiši. Tam stanuje več slikarjev, hišnika vprašaj.«

Žena je šla preko ulice.

Pri hišnih vratih je stal hišnik v pisani suknji in predpasniku.

»Ali ne stanuje, prijatelj, pri vas kuharica Arefjevna? Bodite tako prijazni in mi povejte,« je nagovorila hišnika. »Pri slikarju je že šest let...«

»Pri slikarju? Pri nas je mnogo umetnikov. Kako se piše tisti umetnik?«

»Oh, saj sem vedela, a ta pamet... Nekakšno nemško ime, Nemci so.«

»Nemci? Nemci so pri nas, a kuharice Arefjevne ni pri njih. Akulina je — in

in vem samo, da je Arefjevna, a kje stanujejo Hasenberkovi — tega ne vem. — Takoj.«

Kuharica je peljala ženo na trg. Mesarjima je povedal naslov in čez pol ure se je žena objemala s svojo rojakinjo ter govorila:

»Oh, tebe je težko najti, draga moja! Imela sem listek, a listek sem...«

Vojne kužne bolezni.

(Dr. med. Hartkopf.)

Sveto pismo nam pripoveduje o kralju Senaheribu, ki je korakal z velikansko vojno silo proti Jeruzalemu, da bi kaznoval kralja Hiskia, ker se je upal kljubovati njegovi kruti nadoblasti. Kralj Hiskia pa se je ponižal pred Bogom in ko je bila največja sila, je poslal Gospod svojega angela, ki je udaril Senaheribove vojake. Ko so se prebudili in vstali, je ležalo mrtvih sto-petinosdeset tisoč Senaheribovih vojakov. — Taka poročila so najstarejša vest o velikih in hudih vojnih kugah, kakor so nastopale večkrat noter v našo dobo in so fzmanjšale ali uničile odporno silo vojske.

Jasno je, da pospešuje vojna vsled potrebe, da se razkužijo bogate vojne moči na primeroma majhnem prostoru, nastanek in razvitek bolezni, ker vpliva na posameznika toliko škodljivih vplivov. To velja posebno za čas, ki ni še tako daleč za nami, ko ni imel svet še pojma o tem, kako da nastane kužna bolezen in je bila vojna higijena še popolnoma neznan. Kjer je nastopila v takih razmerah otrovna bolezen, je bilo zaman prizadevanje obvladati jo, in nič čudno ni, če je končno gledal svet razdejavanje kuge s topo vdanostjo in smatral bolezen za neustavljivo usodo. Razumljivo je torej, da je vzkliknil v takem času star vojaški zdravnik: »Vojske imajo dva sovražnika, prvi je viden, drugi je neviden. Proti vidnemu se branimo z orožjem, nevidnemu pa ne more nobeno orožje staviti zaprek, mej; ne premaga ga pogum in vztrajnost vojskovodje, on ne sklepa premirja in ne prizanaša, on pride skozi zidove in preko jarkov in zadavi neoborožene vojake v njih šotorih.« Res je, da je moral biti strašen pogled na kugo v

milijonski Kserksovi armadi, z grozo je napolnilo najhladnejše srce, ko je bila prisiljena taka moč od še večje nevidno delujoče moči na povratek iz grških dežela. Spolna kuga, ki so jo bili prinesli potepači Kolumbovi iz novega sveta v starega, je zadala neizlečljive rane armadi Karla VIII. pred Neapoljem. Zdaj že nepoznana in pozabljena bolezen »angleški pot« je decimirala v par dneh po bitki pri Bosworthu čete hrabrega Richmonda, ki je bil premagal Richarda III. Izgube po deset-tisoč in še več niso bile v starem ne v srednjem veku nič redkega. Dasi ne znamuje novejša zgodovina več toliko izgub po bolezni, nas mora vendar presuniti, če pomislimo, da je preseglo v avstrijsko-nemški vojni število na koleri umrlih vojakov na nemški strani število vsled ran padlih. Ruska donavska armada je izgubila v rusko-turški vojni več kakor 10.000 mož vsled legarja in drugih 9000 od hude mrzlice. Da ni zdaj takih strašnih razmer v armadah, vsaj v kulturnih državah ne, da je zdravstvo v sedajni svetovni vojni toliko ugodnejše kakor je bilo pred leti, za to se moramo zahvaliti moderni zdravniški vedi. Iz tih delavnic učenjakov je prišel dokaz, da se ne razvijejo kužne bolezni od škodljivih močvirskih soparov in ne iz plinov, ki se porajajo iz razpadajočih trupel ljudi ali živali, ampak rastlinskih in živalskih drobnih bitij najrazličnejših vrst.

Bitju, ki je komaj vidno pod mikroskopom, ki sestoji iz ene same stanice, je bilo zapadlo nekdanj toliko tisočev cvetočih življenj in še danes napravijo taka drobna bitja marsikateremu mlademu junaku žalosten konec v bolnici za kužne, ko sanja o napredovanju in slavi. Ta drobiž ve, kako se je treba bojevati. Bolj kakor kak ruski vojskovodja umevajo vrednost števila in zdi se, da so si prisvojile že od nekdanj v moderni vojni uveljavljeno načelo, da nisi nikdar tam premočan, kjer hočeš izsiliti uspeh. Je sicer res samo igrača misli, ako izračunamo, da zaredi en sam bacil kolere, če ga ne ustavi kaj protivnega, v 24 urah 1600 triljon potomstva, množino, ki bi tehtala 100.000 kilogramov in ki bi napolnila deset železniških vagonov — kajti tudi v tem slu-

Korni poveljnik podeli odliko zlatega križa Tolminskemu županu in njegovi hčerki za neustrašeno požrtvovalnost.

Savišna. Potem Darja — in Uljanovna Praskovja —

»Ne, Fekla Arefjevna. Kje bi mogla dobiti kako kuharico? Mogoče, da bo vedela.«

»Pojdi tja-le v kot po stopnicah gor. Tu pri nas so trije Nemci.«

Žena je šla gor po stopnjicah. Na hodniku je neka kuharica umivala okna.

»Ali niste vi, prijateljica, pri nemškem slikarju?« je vprašala žena kuharico. »Ali ne poznate Fekle Arefjevne? Iz Novgorodska je.«

»Feklo Arefjevno? Ali je stara?«

»Srednjih let. Sina ima pri vojakih. Služi tu pri Nemcih.«

»Ne, nisem slišala o njej. Tu sem šele kratek čas. A počakajte, takoj pokličem kuharice, ki so pri Nemcih.«

»Pomagaj mi iskati, draga moja. Prišla sem s kmetov in iščem pa iščem,« je rekla žena.

»Pojdem gor... Darja! Akulina!« je zaklicala kuharica v odprta vrata.

Ven sta prihiteli dve kuharici.

»Ali ne poznata kuharice Arefjevne? Menda je pri nemškem slikarju.«

»Arefjevna? Tista z bradavico na bradi, kaj ne?«

»To je ona, to je ona, draga moja!« se je razveselila žena.

»A ona ni tu, ampak na Andrejevskem trgu pri kristjanu Karliču Hasenberku.«

»Glej, glej... Povej mi, draga moja, kje naj to iščem.«

»Pokažem ti. Počakaj malo, samo da oblečem kačamajko. Moram itak na trg po meso. Tam sem jo videla v prodajalni

potrebe, da se razkužijo bogate vojne moči na primeroma majhnem prostoru, nastanek in razvitek bolezni, ker vpliva na posameznika toliko škodljivih vplivov. To velja posebno za čas, ki ni še tako daleč za nami, ko ni imel svet še pojma o tem, kako da nastane kužna bolezen in je bila vojna higijena še popolnoma neznan. Kjer je nastopila v takih razmerah otrovna bolezen, je bilo zaman prizadevanje obvladati jo, in nič čudno ni, če je končno gledal svet razdejavanje kuge s topo vdanostjo in smatral bolezen za neustavljivo usodo. Razumljivo je torej, da je vzkliknil v takem času star vojaški zdravnik: »Vojske imajo dva sovražnika, prvi je viden, drugi je neviden. Proti vidnemu se branimo z orožjem, nevidnemu pa ne more nobeno orožje staviti zaprek, mej; ne premaga ga pogum in vztrajnost vojskovodje, on ne sklepa premirja in ne prizanaša, on pride skozi zidove in preko jarkov in zadavi neoborožene vojake v njih šotorih.« Res je, da je moral biti strašen pogled na kugo v

Ob odlikovanju: Tolminski župan, njegova hčerka, poveljnik Stöger-Steiner, ekselenca Kaiser, komisar dr. Stare.

čaju je preskrbljeno, da ne sežejo drevesa do nebes — vendar dajo te številke majhno primero o naravnost grozljivo hitrem množenju bacilov. Strupenejši kakor najbolj strupeni plini smradnih bomb so izločki menjavanja snovi bakterij, kateri

povzročijo, če pridejo vedno in vedno iznova v kri bolnikovo, hudo mrzlico in ustavijo v visoki meri delovanje večine organov, ki so potrebni za življenje. Ali človeško telo ni izročeno na milost in nemilost napadom teh sovražnikov.

Dasi jim je odprto veliko vrat za vhod, je pa postavila narava ob uhodih budne strase. Bakterije, katere smo poželi, zamori želodčni sok, iz sapnika jih izmečemo z dihanjem, ko se gibljejo drobne dlalice, ki pokrivajo stanice dihalnikov. Bakterije, ki so prišle morda skozi maj-

Samo gotovo spoznanje boleznih pomaga, da se prepreči njen razvoj, ker se odločijo obolevi takoj od zdravih. Vsled skrbi, ki jo je posvečala vojna uprava že v miru temu važnemu vprašanju, vsled sodelovanja armadnih zdravnikov in bakteriologov, se je znižala znatno umrljivost povzročena po legarju. Pred par desetletji je bila umrljivost tolika, da je umrl od tisoč obolelih gotovo eden. L. 1916. je bilo število umrlih napram številu obolelih 0'48 : 10.000. In če primerjamo umrljivost vsled legarja v Nemčiji s števil-

časa do časa na zemljo s tako blede in hladno lučjo, kakor da bi izgubljalo svojo naravo. Nebo se je vedno bolj temnilo in rekli smo si: Vihar bo! —

In vihar je zadivjal, vihar tako silen in strašen, kakršnega še ni videla stara Evropa. Kakor môra nam je takrat ležala zagonetna težka misel na naših dušah; grozno in strašno smo si predstavljali vojsko, a sreča za nas, da je nismo dočela poznali, te groze in strahote. Bili smo uverjeni, da se vojska v naših časih, ko imajo države toliko vojakov in toliko

Carranza,
predsednik Mehike.

Villa,
poveljnik upornih čet
v Mehiki.

Lansing,
tajnik zunanjega ministr-
stva Združenih držav.

Baker,
tajnik vojnega ministrstva
amer. združenih držav.

Pershing,
general ameriških čet na
mehikanski meji.

hno očesu nevidno rano v organizem, napade takoj obrambni zbor belih krvnih teles, ki začno nemudoma vztrajni boj s sovražnikom. Tam pa, kjer niso izdale vse te obrambne naprave, premaža lahko kri v njo udrlega sovražnika in reši telo pogina. Na strup, ki ga širi sovražnik v krvi, odgovarja z narejanjem protistrupa ali strupomora, ki ustavi strup bakterij in ga naredi neškodljivega. Temu delovanju krvi se moramo zahvaliti, da postanemo nesprejemljivi za gotove nalezljive bolezni, kadar smo jih enkrat prebili, in sicer za več let ali za celo življenje.

Modernemu raziskovanju bakterij se je posrečilo, pojasniti vsaj večinoma dogodke, ki se gode pri obolenju v človeškem telesu, iz sprememb, ki se vrše pri okuženju v krvi, so dobile tudi dragocen migljaj za spoznanje obolenja na legarju. Namreč: ako denemo v naplavo legarjevih bacilov prav majhno količino krvnega seruma od človeka, ki ima v sebi legarjeve bacile ali ki je prestal legar, tedaj izgube bacili hitro svojo normalno gibčnost in se strnejo v majhne grude. Sicer je res, da se posreči bakteriologu večinoma, da zasledi kmalu v izločkih bolnikovih značilne bacile, vendar nam pomaga tu popisana pot tam, kjer nas zapusti drobnovid, da vemo hitro, pri čem smo z boleznijo, če je pravi legar ali ni, kar je zelo važno pri velikanski množini polnostrupih bacilov, katere izločuje, kdor ima legar, pri vsestranski možnosti okuženja v utesjenih prostorih bojišča in pri veliki sprejemljivosti večine ljudi za to bolezen.

kami v drugih državah, zlasti ruske države, potem se pokaže velikanska razlika. L. 1911 je bilo naznanjenih v Nemčiji 2462 slučajev legarja, v evropski Rusiji pa 454.865. Ker je na Nemškem že zdavnaj določeno, da se mora objaviti vsak slučaj legarja, nam kaže omenjeno število skoraj gotovo pravo stanje razvitka bolezni; pri razmerah, ki vladajo v Rusiji, so te številke bolj dvomljive vrednosti.

vojnega brodovja, v par mesecih konča. Ni nam šlo v glavo, da bi se milijonske armade mogle za dolgo časa zadosti oskrbovati z živili; a sedaj je minulo dve leti in vojska še vedno divja z nezmanjšano silo in zahteva dan za dnem nebrojne žrtve mladih življenj.

Avstrija je v teh dveh letih pokazala svojo življenjsko silo in nepremagljivo moč. Ob pričetku vojske so napovedovali naši sovražniki, da naša država ne more dalje časa nositi vojaških bremen, da jo kmalu pomandraj v prah. Toda naši sovražniki so se zelo zmotili; delali so račun brez krčmarja. Narodi naše države so vstali kakor en mož v obrambo države; pozabili se na vsa medsebojna nasprotja, združili so se pod močeno zastavo svojega sivolasega cesarja in šli v boj ter se zmagoslavno merili s svojimi sovražniki.

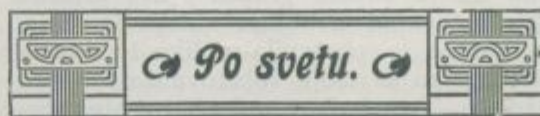
Tudi Slovenci smo v teh usodnih dneh dveletne vojske kot najzvestejši med zvestimi narodi storili v polni meri svojo dolžnost nasproti državi. Ni manjkalo tujih klevetnikov, ki so nam hoteli kratiti naše davnoznano dobro ime, a

požrtvovalnost in dejanja naših sinov so jih osramotila. Uradna naša poročila so v teh dveh letih velikokrat prav posebno pokazala, kako junaško so zmagovali oni vojaški oddelki, kjer so po večini uvrstili naši slovenski vojaki v Galiciji, v Karpatih, ob Soči in na tirolskem bojišču. Vedno le naprej, pota nazaj naš vojak ne pozna. Junak je od nog do glave.

Veliko so trpeli, zelo krvaveli, a vedno ostali nepremagljivi. S ponosom gledamo na žive, s hvaležnostjo se spo-

Sličica iz srbskega življenja: Semenj v Skoplju.

Dve leti vojske.

Dne 26. julija 1914 je poklical naš cesar del svoje armade na vojsko. Bila je nedelja. Črni oblaki so se podili po nebu, begali so eni proti jugu, drugi proti severu, kakor bi ne vedeli kam. In solnce se je skrivalo za njimi in posvetilo od

minjamo padlih, ki so dali svoje življenje na oltar domovine.

Z junaštvom in smrtjo smo si potrdili pravico do boljšega življenja. V teh dveh letih nam je tudi naša domovina segla še globokeje v naša srca. Kakor v vojski, tako bo junaško in nepremagljivo tudi v miru naš narod čuval cesarja in svoj dom, varoval in branil svoje pravice, ki so jih naši sinovi tudi v tem času pisali na pergamen s svojo krvjo.

V tej dveletni vojski pa je pokazal naš narod tudi svoje duševne vrline. Po veliki večini, lahko rečemo, slovenski vojaki tudi v vojski niso pozabili na svojega Boga, na svojo vero, na svoje poštenje. Posurovelost in nenravnost, ki se vedno v vojskah radi pojavljata, sta šli mimo ogromne večine naših vojakov.

Kakršnega je slovenska mati poslala na bojišče, tak umrje, ali pa se bo srečen vrnil na svoj dom.

Zato trdno upamo, da bo ta strašna poskušnja nas utrdila v naši sili in kreposti in nam zagotovila srečnejše dni.

20. julija. Naše torpedovke so v Adriji uničile laški podmorski čoln. Na Tirolskem so Lahi močno obstreljevali naše postojanke pri Borkoli.

22. julija. V Val Sugano so Lahi posebno pritiskali, a so bili vrženi. Lovci št. 7 in deli pešpolka št. 17 (Slovenci) so se posebno odlikovali, ker so njih postojanke Lahi najbolj napadali, a so bili ob največjih izgubah odbiti. — Pri Paneveggio so Lahi nagromadili veliko armado, ki skuša prodirati, pa se ji to dosedaj ni posrečilo. — Ob Soči navadni vsakdanji boji zlasti na hribu sv. Mihaela. — Rusi v Bukovini so hoteli zasesti goro Capul, pa so bili zavrženi. — Naše čete, boreče se na Magari, so se umaknile na karpatske grebene. — Pri Berestečku vroči boji. — Pri Verdunu in Sommi se še ni odločilo.

24. julija. Pri Paneveggio in na Monte Zebio je bilo odbitih več zaporednih laških napadov. — Naše čete so zavržile ruske napade na višinah severno od prelaza Prislop in pri Lubačevki v Volhiniji.

25. julija. Na Tirolskem neprestani laški napadi. — Pri Sv. Luciji, pri Podgori in pri Trziču vsi napadi zavrženi.

26. julija. Vsled sovražnega pritiska so se naše čete umaknile južno od Lešniova za odsek Baldurko. Pri Radzivilu smo sovražnika pregnali. — V Val Sugani so prenehali Lahi z napadi, ker so izgubili zelo veliko ljudi.

27. julija. Zapadno Berestečka odbit nočni ruski napad. Istotako ljuti napadi med Radzivilom in Stirom. Ob cestnih straneh v Lešnijev vrženi ruski ponovni napadi, tu so pustili 1000 svojih ujetnikov. Pri sedlu Prislop prodirajo naše čete in so de-

loma napredovale ob Črnem Čeremošu. — Pri Paneveggio ljuto laško napadanje, toda zaman. — Na zapadu navadno bojevanje.

RAZNO

Torpedo.

Spisal Fr. P. T. J.

Gotovo je že vsak izmed bralcev, čitajoč o ladji, ki se je vsled torpednega strela potopila, premišljeval o torpedu. Različna in navadno napačna so mnenja o tem orožju. In res si je to zverino težko predstavljati, ne da bi jo človek poprej kdaj videl. Nekaj strašnega pač mora biti, si misli vsak, če se vsled enega nje-

Linsingen, nemški poveljnik na ruskem bojišču.

govega strela potopi tudi največja in najmočnejša ladja.

Torpedo je eno izmed mladih orožij na morju. Sicer je orožje tega imena obstajalo že prej, a današnjemu niti najmanj ni bilo podobno. Izmed starih torped je bilo današnjim najbolj podobno ono, ki je imelo obliko cilindra, ki je bil napolnjen s smodnikom; ta cilinder je vlekla ladja z vrvjo za seboj in ko se je svoji sovražnici približala, je spustila vrv, in torpedo je vsled sunka drčal naprej proti sovražni ladji, katero pa je le malokdaj zadel.

Ta in prejšnji neuspehi so napotili različne moze, da so premišljevali o orožju, ki bi se pod vodo samo premikalo. Res je, še ne pred dolgo leti, bil postavljen na svet prvi torpedo, ki je svoje ime tudi zaslužil. A pomorska bojna veda je tudi njemu kmalu vzela njegovo prvotno vrednost. Izogniti se je hotela njegovi moči s tem, da je začela graditi prave orjaške ladje s težkimi debelimi oklopi iz jekla, na katere je postavila velike topove, s katerimi so se ladje vojskovale na veliko razdaljo. Tem ladjam tedanji prvotni torpedo ni bil kos niti v svoji eksplozivni moči, niti v svojem teku na malo razdaljo.

A kakor je napredovala veda za izdelovanje ladij, tako je bil tudi torpedo predrugačen, da jih uniči, in res je danes to podmorsko orožje strah največji še tako oklopljeni ladji, ki nosi na sebi največje topove. Največji torpedo danes po pre-

meru presega trikratni kaliber srednjega topa. Podoben je cigari, ki bi morala v tem slučaju biti 6 metrov dolga. Na sprednjem koncu, tam, kjer je cigara topasta, nosi pritrjen naboj z nad 100 kg najmočnejše eksplozivne snovi. V poljudno daljavo, največ 10 km, vozi pod vodo sam, s pomočjo stroja, katerega goni zrak z gorečo tvarino in vodo zmešan, ta mešanica se v torpedu žge po potrebi in proizvede močan pritok plina, ki goni glavni stroj. Krmari pod morsko gladino sam, v globini in smeri, katera se mu lahko pred lanciranjem poljudno določi. Zato pa ima v sebi vdelane zopet druge pomožne stroje, katere tudi goni zrak, ki je na velikanski pritisk stlačen v za to pripravljeno dolgemu cilindru podobno posodo. Od glavnega stroja, ki je močan ne dosti manje kot 100 konjskih sil, pa vodi os v ozadje, kjer moli iz torpeda kot slamnata cev iz cigare. Na to os je pritrjenih dvoje vijakov (propelerjev), katera vsled hitrega vrtenja gonita torpedo s hitrostjo do 75 km na uro. Ko torpedo svojo že v naprej mu določeno daljavo prevozi, se z za to določenimi stroji in pripravami ustavi sam in pride na površje morja, kjer se ga ujame, očisti in pripravi za zopetno lanciranje, ki se lahko poljudnokrat ponovi. Seveda, če je bil torpedo lanciran na sovražno ladjo in jo je zadel, vsled sunka ob njej eksplodira in vdere v njo veliko luknjo. Če pa svoj cilj zgreši, se v isti daljavi potopi sam z za to mu vdelano pripravo. Nespametno bi bilo misliti, da torpedo navrti ali prereže ladjo, pač ima v ospredju pripravo za rezanje, a ne ladje, ampak mreže, ki jih imajo ladje v bran proti njemu.

Preden se torpedo lancira, se mu določi daljava, globočina, hitrost in smer, v kateri naj vozi. Tako pripravljen pride v njemu pristojno cev, kjer se nahaja priprava, ki mu v trenutku, ko že drči iz cevi, odpre zračno dovodno cev, kar povzroči, da začno delovati stroji, ki ga gonijo in vodijo. Izstrelili ali lancira se ga z zračnim pritiskom ali tudi s plinom, katerega razvije zato narejena patrona. Tako lanciran torpedo vozi sam pod vodo. Le dobre oči zapazijo ob lepem morju na ne veliko daljavo njegov porabljen zrak, ki v obliki mehurčkov prihaja, a šele daleč za njim, na površje morja. Potem ni čudno, če je rešitev ladje navadno že prepozna, četudi se zagleda njegovo sled malo pred eksplozijo.

Torpedo kot tak stane čez 20.000 kron, a izplača se, ko se vsled njegovega strela potope milijoni in milijoni.

Gospodarska zveza

centrala za skupni nakup in prodajo v Ljubljani

registrovana zadruga z omejeno zavezo

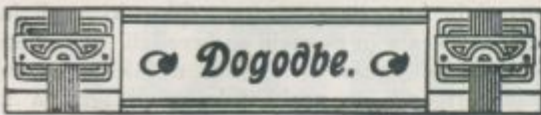
Dunajska cesta (uradni prost. I. nadstr.)

priporoča svojo

- zalogo vsakovrstnega kolonijalnega in specerijskega blaga;
- zalogo najboljših mlekarških izdelkov: sira, masla, kondenziranega mleka;
- zalogo zajamčeno pristnega vina iz Kranjske, Štajerske, Ogrske, Hrvaške, Istre in Dalmacije, najboljše domače slivovke, tropinovca, konjaka in ruma. (Kleti v Spodnji Šiški št. 152);
- zalogo vsakovrstnih kmetijskih strojev. Strojnik vedno na razpolago;
- zalogo raznih močnih krmil, gnojil in modre galice.

Ali ste
že videli

9. skupino razglednic „Vojska v slikah“? — Izšla je pravkar. — Zbog smiselne in globoko zamišljene narodne tvarine zasluži med vsemi prvo mesto.

Ekscelenca.

Teheranski ekspresni vlak je drvel po široki ravnini, ki se razteza utrudljivo za oko in dušo v svoji enakomernosti ob vzhodnem Kaspiškem jezeru. Tako drvi že dva dni. Postal je rjavkast od rjavega prahu, prilagodil se je tako stepi, da ga je razločiti od nje samo po urnem gibanju.

Na tej poti ne razveseli očesa nobena nova slika. Ni jezera, ni drevesa, ni človeškega bivališča. Peščeno ozemlje je zadušilo vse življenje. Samaja stjep.

Tem živahnemu pa je v vlak, katerega petina je napolnjena z donskimi kozaki, ki so poslani na perzijsko mejo, samo en koridorni voz je bil prihranjen za civiliste, zadnji oddelek tega voza je bil zaprt, na vratih je visela tablica z napisom: »Rezervirani I. razred«.

V vozu so čepeli potniki-civilisti v pisanih gručah, mohamedanci in poljski židje, kmet iz južne Rusije v visokih škornjih in trgovec v pisanem kaftanu, vse je sedelo in čepelo okrog samovarja, govorilo, kadilo in pljuvalo, dim se je vlekel težak po oddelkih, dišalo je po česnu in po olju. V rezerviranem oddelku pa je bil zrak nasičen vonja belih rož, okna so bila zagrnjena z rumeno svilo, da ne prihaja stepni prah na bele damastne blazine, električna luč se je ogledovala v gladko brušenih zrcalih, šum proletocev se je odbijal ob razkošni tihoti. V mehkih blazinah je slonel edini popotnik, mož visoke postave, poveljujočega obraza, hladnih črt in mogočnih oči. Bil je oblečen v priprosto uniformo, a na njej sta se svetila dva velika zlata gumba, znak ruskega sodnika.

Po hodniku sta prišla dva sprevodnika. Govoreč, roke v žepih. Obmolnila sta, ko sta prišla mimo rezerviranega oddelka, stopila sta na prste in šepetala: »Tu sedi ekscelenca.«

V tem hipu se je stresel vlak, sprevodnika je vrglo v steno in nazaj in že je stal vlak. Sprevodnika sta si trla bunko na čelu in se vpraševala: »Kaj se je zgodilo? Je skočil iz tira? Razbojniki?«

Vrata so loputala, okna so se odpirala, hodnik se je napolnil preplašenih potnikov, to je trkało, kričalo, vpraševalo. Miren in dostojanstven je ostal samo rezervirani oddelek s tablico. Razburjeni potniki so videli železniške uradnike, ki so skočili iz vlaka na tir in hiteli k lokomotivi. Pred lokomotivo je bila dresina in ob vlaku šest orožnikov in orožniški častnik, ki je zakričal grozeče na vlak: »Glave proč! Zaprite okna!«

Okna so jeknila, vrata so butnila, srca so zatrepetala, drug je pogledal drugega: koga iščejo pasji sinovi? Tebe, bratec? Mene? O, sveta Pasija...! Častnik z orožniki je stopil na vlak. Kdo je izgovoril prvi grdo besedo? Po vlaku je zašumelo: vohun! Ravno oni vohun, o katerem pišejo ruski vladni listi že več tednov. In zopet se vprašujejo oči: Si ti, bratec!

»Zakaj je ta oddelek zaprt?« vprašal je rezko častnik.

Sprevodnik je zazijal in zastokal: »Vaše prvoizhoditeljstvo...«

Prvoizhoditeljstvo pa je sunilo v vrata — gospod v blazini, ki ni bil vstal kakor drugi in ki ni bil odgrnil okna, je premeril s svojimi hladnimi očmi častnika, tega oči pa so hitele po uniformi in takoj nato je stal častnik kakor ukopan, roke ob hlačnem šivu: »Oprostite, ekscelenca, jaz glupec nisem vedel...«

Ekscelenca je izvolil nasmehniti se in je mahnil z roko: »Dobro, že v redu, gospod stotnik, domnevam, da Vas je pripeljal višji ukaz. No, pa kaj je novega?«

Častnik se je oddahnil. Sam vrag, če lopneš v rezerviran oddelek in je notri — ekscelenca. Zato je uslužno poročal:

»V tem vlaku je mož, ki ga iščemo že dolgo.«

»Kdo?« hladne oči ekscelence so se uprle v častnikove.

»Boris Miropoljski.«

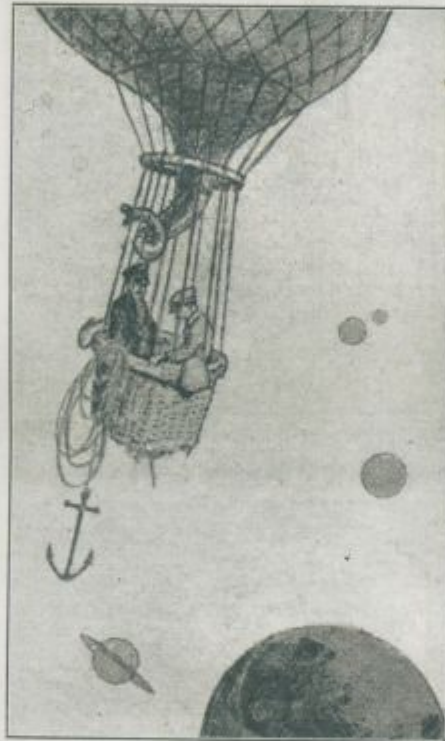
»Kaj?!« — ekscelenca je vstal kakor v strahu in vprašal razburjeno: »Oni zloglasni vohun?«

»Da, ekscelenca,« je potrdil ponižno-ošabno častnik.

Ekscelenca je pomislil hipec, potem je rekel naglo: »In Vi menite, da ga spoznate? To je prevejanec, gospod stotnik. No, jaz bi Vas prosil nečesa.«

»Ukazujte, ekscelenca.«

»Dovolite mi, da Vas spremim na Vaši poti po vlaku, jaz sem poznavalec takih ljudi, lahko Vam pomagam. Miropoljski — da, on Vam zleze v židovsko suknjo ali v kozaški kožuh, mislite, da je kmet ali trgovec, pa je Miropoljski, in mislite, da je Miropoljski, pa

Boječ spremljevalec: »Tla te košare pa se mi ne zde dovolj mirne.«

Kapitan: »Nič ne de. Če se izmaknejo pa dam nove napraviti.«

je kmet, je trgovec. Papirji, pravice? Eh, tudi te se dobé.«

Od oddelka do oddelka je koračil mogočno častnik, rožljal je s sabljo in zvenel z ostrogi. Za njim so hodili orožniki, ob njem državni svetnik. Zlata gumba sta bleščala in ponižala glave, njegove oči so prodirale dušo vsakega.

»Sem s pravicami!« — je zavpil častnik, in tresoče se roke so ponujale zmandrane in zamazane listine, plahi pogledi so se upirali v strahu in zadregi v oba moža. O sveta Rusija! Naj reče stotnik, da si ti Miropoljski, obesijo te, bratec, preden jim dokažeš, da nisi Miropoljski... »

Ob vratih je stal pop. Suhega obraza, dolgih las, nemiren. Častnik je planil nanj kakor jastreb, pop pa se je stresel, ali ekscelenca se je dotaknil častnikovega rokava in se sklonil k njegovemu ušesu, šepetaje: »Hočem Vas varovati neljubih zmot, Vi delate po čuvstvih, a tu je treba delati z razumom. Hočete, da Vam privedem jaz vohuna?«

Častnik se je priklonil; ekscelenca je rekel živahno:

»Prosim, dajte mi dva kozaka in počakajte v rezerviranem oddelku, da se oddahnejo.«

Ni minulo pet minut, že je vstopil ekscelenca in rekel tiho: »Imam ga! Zaslisi in pogledajte Vi sami, Vaše oči so bolj mlade, rečem Vam toliko, da je eden teh dveh Miropoljski.«

Za častnikom sta stala kurjač in sprevodnik, začudeno bedastega, zasajenega obraza, za njima dva kozaka.

Častnik je zagrmel: »Sem pravice!« Vzel je drobnovid in pregledoval podpise. Nič radiranega, nič ponarejenega, in moža pred njim poštenega obraza, zatrjujeta, da služita že več let. — Malo se nasmehne častnik: Izpodletelo je ekscelenci. Obrne se, da bi rekel, da ne najde krivice nad tema dvema, ter šel zopet nad popa — kar gre krrrrk — po vlaku, strese se in stoji. Častnik je pogledal tja, kjer ni stal več ekscelenca, in skočil k oknu. Tam vidi čudno čudo: Ekscelenca stoji na stroju, ki puha kakor razbesnela zverina, in skoči naprej, drvi — vlak pa stoji tu zapušen, izdan. Izza stroja zamahne roka iz rokava uniforme. Kam gre ekscelenca?

Zijajoč je stal častnik; kurjač in strojevodja sta vzklikala: »Ah ti prevejanec! Nas osumi, nas spravi s stroja, a sam se odpelje. To je Miropoljski.«

Častnik je stal sredi voz, polnih kričečih vojakov in civilistov, sredi neizmerne stepe. Vohun, katerega bi bil tako lahko prijel, se je peljal z naglico 100 kilometrov na uro proti meji. Vohun je tudi lahko ekscelenca, če mu to služi.

Naftalin. Da bi rešili naše vojake njih najbolj zaigranega sovražnika, so priporočali že marsikaj, kar je vse dražje kakor stari sovražnik mrčesa, naftalin. Dr. Leuz v ujetniškem taboru v Puchheimu je preizkusil naftalin in ga hvali pred drugimi; on meni, da nimajo ljudje samo radi tega zaupanja v naftalin, ker pride tako po ceni, tovarne in trgovine ga pa ne priporočajo, ker se jim ne izplača reklama vsled njegove nizke cene. Vojak, ki se brani z naftalinom uši, ne zamudi službe, zadostuje mu, da si strese vsak tretji večer pest naftalina za vrat in v obleko, kar nikakor ne škoduje njegovemu zdravju in stane samo 5 vin.

Orešek. Rezervist je pisal vojaškemu listu, da si je obesil, preganjan od ujedljiviga in nemirnega sovražnika, za vrat preluknjan orešek (Muskatnuß). Nato so se uši umaknile. Rezervist je prosil, da bi objavili listi njegovo izkušnjo v korist drugim.

Zdravilo za žejo. V knjigi »Medicina militaris«, tiskana leta 1620. v Avgsburgu, pravi pisatelj Rajmund Minderer: »Glej, vojak, da imaš vedno pri sebi suho staro skorjo rženega kruha, in ko si žejen in nimaš ne vode, ne vina, ne piva, da bi si utolažil žejo, pa zveči grizljaj te suhe skorje, kar ti bo dalo dosti dela, tako ti pride slina v usta in ublaži žejo. Tudi svinčena krogla ti ohladi usta in prikljiče slino, če jo premetuješ po ustih. Če ti pa to ne pomaga, ne vem drugega zdravila za žejo, nego da piješ.« — Kolmeževa korenina potolaži tudi žejo, če se zveči, kamen v ustih je marsikomu pomagal, samo da misli, kdor zveči kolmež ali kaj drugega, da ga hladi stvar sama na sebi, a Rajmund Minderer nam pove, da zvečenje provzroči slino.

Koliko je staro ščene? To se spozna na zobeh: Mlečnike prinese ščene navadno s seboj, sicer jih naredi v prvih 14 dneh ali v treh tednih. Deseti dan se odpro oči, osem dni

ne vidi ščene še dobro, potem začne ogledovati stvari v svoji bližini. V tridesetih dneh pridejo sekavci, zgornji pridejo tri dni prej kakor spodnji. Mlečniki so jako beli, prozorni in ostri. Ko je pes star štiri mesece, naredi še druge zobe.

Jančki so hitro debeli. Na Francoskem delajo tako. Ovce dobé jako tečno krmo, jančki dobé poleg matrinega mleka tudi mleka na sesalki, kolikor ga morejo pač izpiti, in kuhanega krompirja. 8—10 tednov stari jančki so godni za mesnico, meso je tako, da se kar topi v ustih.

Dobre kolerabice. Olupi glavice in razreži, skuhaj na slanem kropu, pari na maslu, popraši z moko in zalij z žlico kislega mleka. Oparjeno listje duši posebej na kaplji olja in primešaj glavicom. Popraši dobro s poprom.

Juha za bolnike in opešane. Dobi si kosti, če mogoče, govejih in telečjih — več ko jih je, močnejša bo juha. Razsekaj po dolgem, razreži kosček jeter, opeci na masti čebulo in praži v tem kosti in jetra za par minut, posoli in zalij in kuhaj dve uri z zelenjavo. Kuhane juhe odlij polovico, da se ohladi, drugo polovico pusti na ognjišču. Opari kosček koštrunovega mesa, zdrgni z ostrim nožem kosmiče mesa iz kosa in vmešaj v mrzlo juho. Odcedi juho iz lonca in zakuhaj vanjo drobnega ješprenčka ali pšeničnega zdroba in primešaj počasi juho z mesnimi kosmi. Kuhaj, dokler ni ješprenček ali zdrob kuhan. Namesto koštruna vzameš lahko goveje meso, bo še bolje. Ali piško. Zatepen rumenjak naredi juho še bolj redilno. Ta juha je tudi primerna za kosilo brez mesa.

Spomin. Kdo ga ni še slišal? Ko se loči duša od telesa, bega zadnja misel k osebi, ki je bila srcu umirajočega draga, in tista oseba čuti »spomin«. Ali se ji prikaže umirajoči v sanjah, ali sliši močno trkanje, udarec po vratih ali oknih, ali se ji zdi, da se je podrla skladvonca drv, ali da je padlo kaj na tla itd. Navadno priključa ta ropot tudi občutek nečesa nenavadnega, nadzemskega, človeka postane strah, on se zaveda, da je videl spomin. Če gre odpret vrata, ni tam nikogar, če gre pobirat padlo stvar, stoji tam, kjer biva navadno. Seveda ni vsak ropot spomin, treba se je vselej prepričati, kaj je, da ne obtiči v človeku prazen strah. Saj spomin sam na sebi ni nič strašnega, je le slovo duše na svoji poti v drugi svet. Je sicer nejasno, kako more povzročiti tudi ropotanje, odpiranje vrat, padanje, trkanje in podobno. Ali kar stoji svet, govore in dožive ljudje podobne stvari. Dosti je pri tem praznega strahu. V hiši je bil umirajoči. Stranka poleg tistega stanovanja sliši ponoči skrivnostno, čudno, brezglasno šumenje na pragu. Vsa v strahu ne zatisne vso noč očesa, zjutraj odpre plašno vrata — in najde spomin, ki ga je bila zapustila domača mačka na pragu. Mačke imajo sploh dosti spominov in strahov na vesti. Kjer so odprta podstrešja, se zbirajo mačke in če najdejo kak lonec ali kaj drugega pripravnega, ga kotalijo po podstrešju in človek bi mislil drugi dan, ko najde vse prevrnjeno, da so se igrali tu duhovi.

Ko bi nabiral zdaj, ko pada vsak dan toliko mož, ko se podaja toliko duš na oni svet, ki hrepene videti svoje, ki čakajo in poslušajo doma — ko bi nabiral zdaj kdo »spomine«, nabral bi jih lepo knjigo. Tolikokrat slišimo, da vstane mati ali žena in reče: »Umrli je... Videla sem ga, tako in tako...« In če pride vest od kakega tovariša, se potrdi njen spomin.

»Spomin« je last vseh narodov, izobraženih in neizobraženih, in vseh časov. Ne veruje vsakdo vanj, ali malokdo gre skozi živ-

ljenje, da ne bi čutil včasih, da dahne vanj iz nepojmljivih dalj in svetov.

Ko so bili vzeli Lahi Libijo, so pisali laški listi mnogo o spominih, ki so jih imeli svojci

Kdor se poslednji smeje ...

Srečno zredil je prašička, da imel bo kaj dobička.

Pa na potu je v mesto avto zmandral ga ob cesto.

Kmetiček se je hudoval, gospod v vozu pa smejal ...

Pa naenkrat — kaj je to? avto zgrešil bil je meje, »škril« štrbonknil je v vodo — zdaj se pa — kmetiček smeje!

v Libiji padlih bojnikov. Sestra generala Baratiera je bila redovnica v tridentskem samostanu. Neki dan je omedlela pri molitvi;

povedala je sestram grozno sliko, ki se ji je bila prikazala in pozneje so izvedeli, da je bilo res, kar je videla. — Majhna nečakinja generala Armondi je prebledela sredi igranja z otroki, čutila je veliko grozo in zagledala je nakrat, kako napadajo divjaki njenega strica, ki je bil v Afriki, in kako si požene stric svojo poslednjo kroglo v glavo, da ne pride v roke divjakom. — Pri procesu generala Asama v Asmodi je bil leta 1896. navzoč častnikar iz Italije. Neki dan je bil po kosilu s častniki v njihovem klubu. Nakrat je umolknil v živahnem pogovoru, ostrmel in prebledel. Ko se je zopet zavedel, je tekel na brzojavno postajo. Pozneje je povedal, da se je bila naredila tema okrog njega, prijelo ga je kakor groza smrti, za hip je bil kakor da je ohromel. Ko je pogledal nekam v omami na travnik pred verando, je zagledal tam mlado ženo domačinko, ki je nosila v svoji lepo zravnanj puti smrtno bledega dojenčka. Bila je tam res žena bele kože, žena nekega vojaka, kakor so mu potrdili pozneje; to ni bilo torej nič čudnega, čudo je bilo le v tem, da se je izpremenila ona žena v evropsko oblečeno gospo in ta gospa je dobila obraz njegove žene in otrok v njenem naročju, bled in trd, je bil njegov otrok. Prevzet tega spomina in žalosti, ki mu je stisnila srce, je tekel k brzojavi in vprašal ženo, kaj je z otrokom. Bil je že dva meseca od doma in otrok je štel komaj sedem mesecev. Dobil je odgovor: »Ni mi treba praviti, kako sem nesrečna — najino dete je ravnokar preminulo.«

Zaprtje odpravimo splošno z odvajalnimi sredstvi. Treba pa je rabiti tako odvajalno sredstvo, ki ne draži črevesa in na katero se ne navadimo. So odvajalna sredstva, ki jih moramo vzeti vedno v večji množini, da učinkujejo. Končno jih moramo rabiti vsak dan in jih sploh ne moremo več pogrešati. So pa tudi odvajalna sredstva, ki želodec in črevo krepčajo, tako da se ta usposobita zopet za redno prebavo in lahko odvajanje brez odvajalnih sredstev. Tako priporočanja vredno odvajalno sredstvo so Fellerjeve tek vzbujajoče rabarbarske kroglice z znamko »Elsa-Pillene«. Vsled njihovega lagodnega učinkovanja jih tudi ženske in otroci radi vzemo. So tudi popolnoma neškodljivo sredstvo za odstranitev in zabranitev nezaželjenega nabiranja maščobe. 6 škatlic pošlje kamorkoli franco za 4 K 40 h lekarnar E. V. Feller, Stubica, Elsatrg št. 331 (Hrvatska). Tudi Fellerjev bolečine lajšajoči rastlinski esenčni fluid z znamko »Elsa-Fluid«, 12 steklenic za 6 kron franco, se lahko obenem naroči. To sijajno preizkušeno sredstvo je že mnogo tisoč ljudi rešilo celo zastaranih bolečin, ki so nastale vsled prepiha, prehlajenja, vlažnosti itd. (vs)

Knjigoveznica
 Katoliškega tiskovnega društva v Ljubljani
 Kopitarjeva ulica št. 6

priporoča

originalne platnice

za

Ilustrirani Glasnik

V delo se sprejema že sedaj, a izvršilo se bo šele po končani vojni.

Tiska in izdaja Katoliška tiskarna v Ljubljani.
 Odgovorni urednik Josip Klovar.